

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (Judecător Gheorghe Stratulat)
Dosarul: nr. 2a-2642/22 (2-20120240-02-2a-23062022)

DECIZIE

21 februarie 2023
Chișinău

mun.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii
Grefier

Cotruță Iurie
Pruteanu Liuba și Țurcan Ion
Lungu Eduard

examinând în ședință publică apelurile declarate de avocatul *****,
împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 19 ianuarie 2022,
emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de ***** privind
repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire
penală, procuraturii, repararea prejudiciului material și moral, compensarea
cheltuielilor de asistență juridică,

c o n s t a t ă :

La data de 28 septembrie 2020, ***** privind repararea prejudiciului
cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii,
repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de asistență
juridică.

În motivarea acțiunii *****a indicat că la 03 septembrie 2014, de către
Procuratura sectorului Râșcani, mun. Chișinău a fost pornit o cauză penală în
privința sa, moment în care exercita funcția de *****, r-nul *****.

Menționează că la data de 24 februarie 2015, i-au fost efectuate percheziții
la domiciliul său, precum și la domiciliul altor persoane.

În aceiași zi, au fost efectuate percheziții în birourile ***** r-nul *****,
fiind ridicate obiecte importante din sediul instituției.

Indică că procurorul care instrumenta cazul era *****. Acesta nu i-a
înaintat ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț, însă la data
de 24 aprilie 2015, i-a înaintat ordonanța de punere sub învinuire, aplicându-i
măsura preventivă – obligarea de a nu părăsi localitatea. Pentru acest motiv, se
afla în imposibilitate de a efectua deplasările în scop de serviciu în afara
localității.

Relevă că prin acțiunile abuzive și ilicite ale procurorului pe caz, i-a fost
afectată reputația profesională și imaginea morală în preajma alegerilor locale
generale din 14 iunie 2015, fapt care a influențat opinia publică la adoptarea

unei atitudini ostile față de acesta.

Specifică că mama procurorului, *****, care activa în calitate de medic de familie, îl denigra zilnic fața de pacienții care veneau la consultație.

Relevă că examinarea dosarului penal a avut loc după încheierea mandatului de *****, iar alegerea ulterioară în această funcție nu a avut loc din cauza acțiunilor ilicite ale procurorului ***** și a mamei acestuia.

Susține că prin sentința din 9 ianuarie 2020, menținută de instanța de apel, a fost achitat pe cele 7 învinuiri formulate de către procuror.

Cu referire la pretenția de încasare a prejudiciului material, invocă că aceasta reiese din salariul ratat din cauza absenței de la locul de muncă, din motivul prezentării la ședințele de judecată în primă instanță în cuantum de 1 553,99 lei, cheltuieli pentru asistență juridică în cuantum de 7 500 lei, cheltuieli efectuate în legătură cu chemările în primă instanță de 2 250 lei.

La determinarea compensației pentru repararea prejudiciului moral, *****enumera următoarele circumstanțe: învinuirea pe nedrept de comiterea unei infracțiuni grave; aplicarea măsurii preventive de nepărăsire a localității în lipsa oricăror probe; învinuirea adusă a avut o rezonanță evidentă în societate, în perioada activității ultimului în calitate de primar; efectuarea în mod tendențios perchezițiilor, la care au fost ridicate obiecte care au pus în imposibilitate desfășurarea activității administrative; la faza de urmărire penală au fost audiați 44 de martori ai acușării, fiind denigrat la întruniri publice și discuții particulare pentru a-i submina autoritatea și reputația profesională; discriminarea la alegerile locale din 14 iunie 2015, dar și ulterior când exercita statutul de consilier local în perioada 2015-2019, fiind privit ca un potențial condamnat.

Subliniază că examinarea cauzei penale a durat 5 ani, dintre care: 4 ani – în primă instanță și 1 an – în instanța de apel.

Circumstanțele descrise supra i-au lezată integritatea psihică, reputația profesională și percepția publică despre activitatea sa sânguincioasă de primar. În perioada respectivă i s-au accentuat stările de depresie, i-a fost afectată viața personală, nu și-a putut întemeia o familie din cauza puternicului sentiment de nesiguranță și neliniște.

În drept reclamantul își întemeiază acțiunea conform Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545 din 25 februarie 1998, art.43 din Codul civil.

La data de 17 iunie 2021, *****și-a concretizat cerințele din acțiune, solicitând în final: constatarea încălcării dreptului constituțional a lui *****de a nu fi tras ilegal la răspundere penală; încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul *****, în beneficiul lui *****a prejudiciului material suportat în cadrul procesului penal în sumă totală de 11 304 lei; încasarea din contul

bugetului de stat, prin intermediul ***** în beneficiul lui *****a prejudiciului moral suportat ca urmare a acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală de atragere la răspundere penală a lui *****în mărime de 1 000 000 lei; încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul *****, în beneficiul lui *****a cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 10 februarie 2021, s-a dispus atragerea în proces calitate de intervenient accesoriu a *****

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 29 iunie 2021, s-a dispus atragerea în proces în calitate de intervenient accesoriu a lui *****.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 19 ianuarie 2022, acțiunea a fost admisă parțial.

La data de 25 ianuarie 2022, avocatul ***** în interesele apelantului *****a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând modificarea acesteia în partea prejudiciului moral de la 40 000 lei la un milion lei.

În motivarea cererii de apel, a reiterat cele invocate în cererea de chemare în judecată, suplimentar a indicat că prejudiciul moral nu corespunde suferințelor psihice suportate.

De asemenea nu a fost luat în calcul la aprecierea mărimii prejudiciului moral reputația profesională, percepția publică despre activitatea acestuia de primar, rezonanța în societate a învinuirii aduse, afectarea vieții personale, sentimentul de nesiguranță și liniște.

La data de 10 februarie 2022, procurorul ***** a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea acesteia, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea cererii de apel, a indicat că nu este de acord cu hotărârea instanței de fond în partea admiterii parțiale a acțiunii, dat fiind emisă în această parte cu aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material, pasibilă de a fi casată în partea contestată.

Instanța de judecată a indicat că adoptarea unei sentințe irevocabile de achitare în privința lui *****raportează acțiunile organului de urmărire penală ca fiind concordate definiției stabilite de lege referitor la termenul de acțiuni ilicite, corespunzător reclamantului i-a fost încălcat dreptul de a nu fi tras ilegal la răspundere penală.

Consideră că instanța de fond eronat și neîntemeiat a admis chiar și parțial pretenția intimatului/reclamantului *****, în contextul în care la caz nu au fost întrunite cumulativ prevederile art.3 și 6 din Legea 1545.

Conform prevederilor art.3 din Legea prenotată, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanța de judecată: efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației: ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Susține că *****nu a demonstrat caracterul ilicit în acțiunile organului de urmărire penală, a procuraturii cât și instanțelor de judecată atât la efectuarea acțiunilor de urmărire penală cât și la aplicarea/prelungirea măsurilor preventive.

În consecință, consideră că achitarea lui *****nu confirmă caracterul ilicit al punerii ultimului sub învinuire de către organul de urmărire penală.

Cu referire la admiterea în parte a pretențiilor de încasare a prejudiciului material și moral, atenționează instanța precum că nu este probată.

La data de 01 iulie 2022, ***** a declarat apel incident împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea acesteia, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea cererii de apel, ***** a indicat că nu este de acord cu hotărârea instanței de fond în partea admiterii pretențiilor, dat fiind emisă în această parte cu aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material, pasibilă de a fi casată în partea contestată.

Subliniază că potrivit art.2007, 2036 din Codul civil, statul răspunde patrimonial pentru prejudiciul adus persoanei prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și instanțelor judecătorești.

Totodată, elucidarea cazurilor și condițiilor de răspundere patrimonială se face prin lege specială, actualmente, o asemenea lege specială este Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Susține că legiuitorul în temeiul art. 6 din Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (în continuare Legea nr. 1545) a prevăzut expres care sunt cazurile

în care survine dreptul persoanei fizice/juridice la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, astfel că pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr.1545, necesită de a fi întrunite circumstanțele prevăzute de art.6-dreptul la repararea prejudiciului și cele prevăzute de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Or, normele legale enunțate sânt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

În acest sens, instanța de fond eronat și neîntemeiat a admis chiar și parțial pretenția intimatului/reclamantului *****, în contextul în care conform prevederilor art.3 din Legea prenotată, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanța de judecată: efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației: ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Cu referire la compensarea prejudiciului cauzat reține că în conformitate cu prevederile Legii nr.1545, în condițiile prevederilor art.3 alin. (1) din Legea nr.1545, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului.

În această ordine de idei, a accentuat că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept.

Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana.

De altfel, în sensul prevederilor enunțate rezultă expres, că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite.

Prin urmare, a conchis că la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil al instanței de judecată sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile instanțelor de judecată.

În consecință, consideră că instanța de fond eronat a dispus încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul intimatului/reclamantului *****a sumei de 40 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, în condițiile în care la caz nu sunt întrunite toate condițiile de aplicabilitate a prevederilor Legii nr.1545/1998.

De asemenea, în partea ce ține de acordarea prejudiciului moral, a invocat că pe durata acțiunilor procesuale și judecării cauzei penale în instanța de judecată, intimatului nu i-au fost încălcate drepturile procesuale, iar la materialele cauzei nu există nicio probă concludentă, pertinentă, utilă și veridică în confirmarea faptului că actele procedurale emise în privința intimatului de către organul de drept sunt calificate ca ilegale.

Totodată, a invocat prevederile art.218 din Codul de procedură penală. Respectiv, drepturile procesuale ale reclamantului au fost respectate și realizate de către reprezentant și instanță.

La fel, a indicat că instanța eronat a apreciat pertinenta suferirii unui prejudiciu moral în lipsa unor probe concludente, în situația în care intimatul *****nu a prezentat probe justificative care ar demonstra prezenta unor suferințe cauzate.

Apelantul/intimat *****și avocatul acestuia ***** în ședința instanței de apel au solicitat admiterea apelului depus de *****în sensul formulat, respingerea apelurilor depuse de ***** și *****.

Reprezentantul intimatului/ apelant ***** în ședința instanței de apel au solicitat admiterea apelului declarat de ***** Ministerul și Justiției RM în sensul formulat, respingerea apelului declarat de *****.

Intimata, *****, în ședința instanței de apel nu s-a prezentat, din motive necunoscute, fiind legal citată despre data, ora și locul examinării cauzei, din care considerente, în temeiul art.379 alin.(2) CPC, Colegiul a dispus examinarea cauzei în absența acesteia.

Intimatul/apelant, *****în ședința instanței de apel nu s-a prezentat, din motive necunoscute, fiind legal citați despre data, ora și locul examinării cauzei, din care considerente, în temeiul art.379 alin.(2) CPC, Colegiul a dispus examinarea cauzei în absența acestuia.

Audiind partea și reprezentanții părților în proces, studiind cererea de apel în cumul cu materialele cauzei, Colegiul civil consideră apelul declarat de *****și ***** neîntemeiat și care urmează a fi respinse, iar apelul declarat de *****întemeiat care urmează a fi admis, cu modificarea hotărârii primei instanțe din următoarele raționamente.

În conformitate cu prevederile art.385 lit. b) CPC, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul și să **modifice** hotărârea primei instanțe.

Conform prevederilor art.118 alin.(1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Potrivit art.117 alin.(1) și (2) CPC, probe în cauze civile sânt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei. În calitate de probe în cauzele civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea cauzei, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

Articolul 130 alin.(1) CPC statuează că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art.240 alin.(1) CPC, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admisibilitatea acțiunii.

Potrivit dispozițiilor art.373 alin.(1), (2), (5) CPC instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei. Concomitent, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Conform art.53 alin.(2) al Constituției Republicii Moldova, **statul răspunde patrimonial**, potrivit legii, **pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă** și instanțele judecătorești.

În conformitate cu prevederile art.1 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de

organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Conform prevederilor art.2007 din Codul civil prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Potrivit dispozițiilor art.2 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 prin **acțiuni ilicite se subînțeleg acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit** să examineze cazurile cu privire la contravențiile administrative, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, **care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere** și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau administrative (infrațiuni).

Articolul 3 pct. a) și e) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, este reparabil prejudiciul moral și material, cauzat persoanei fizice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală și efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației.

În temeiul art.6 al aceleiași Legi, **dreptul la repararea prejudiciului**, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, **apare în cazul**

- a) **devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;**
- b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;
- c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;
- d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

Conform prevederilor art.275 alin.(1) CPP, **urmărirea penală** nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată în cazurile în care nu există faptul infracțiunii.

Potrivit art.390 alin (1) - (3) CPP, sentința de achitare se adoptă dacă:

- 1) nu s-a constatat existența faptei infracțiunii,
- 2) fapta nu a fost săvârșită de inculpat,
- 3) **fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii,**
- 4) fapta nu este prevăzută de legea penală,
- 5) există una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei.

Sentința de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului.

Conform art.3 alin (1) lit. a)- lit. c) al Legii nr.1545 din 25 februarie 1998, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

Totodată alin (2) al normei enunțate prevede că prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Dreptul la repararea prejudiciului, în mărime și modul stabilite de lege, apare în cazul devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare, conform art. 6 lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În conformitate cu art.11 alin.(1)-(3) Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare:

- a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă;
- b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată;
- c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea

persoanei;

d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată;

e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;

f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;

g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;

h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art.219 alin.(4) din Codul de procedură penală.

În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

În corespundere cu art.2036 alin.(1) din Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un **prejudiciu moral** prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, **instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.**

Conform art.2037 alin.(1)-(3) din Codul civil, **mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată** în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că îndemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire și se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Quantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

În temeiul art.9 alin.(1) și (2) CPC, instanței judecătorești îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, ale cărui limite și al cărui conținut sânt stabilite de prezentul cod și de alte legi.

Din probatoriul administrat în prezenta speță, Colegiul a stabilit că *****a fost pus sub învinuire la data de 24 aprilie 2015, în temeiul art.328 alin.(3) lit. b), d) din Codul penal, i-a fost aplicată măsura preventivă – obligarea de a nu părăsi localitatea pe un termen de 30 de zile.

La momentul realizării acțiunilor de urmărire penală, reclamantul apelant deținea funcția de primar al com. Boșcana din r. *****. (f.d.17, 174, 188,189).

Iar, prin sentința Judecătoriei ***** din data de 09 ianuarie 2019, *****a fost achitat (f.d.14-30).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău s-a respins ca nefondat apelul declarat de procurorul ***** , și s-a menținut sentința Judecătoriei ***** (f.d.31-46).

La data de 28 septembrie 2020, ***** prin care a solicitat repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii, repararea prejudiciului material, moral, compensarea cheltuielilor de asistență juridică.

Prin încheierea protocolară din 10 februarie 2021, s-a dispus atragerea în proces calitate de intervenient accesoriu a *****

Prin încheierea protocolară din 29 iunie 2021, s-a dispus atragerea în proces în calitate de intervenient accesoriu a lui *****.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond prima instanță a ajuns la concluzia admiterii parțiale a cereri de chemare în judecată.

La data de 25 ianuarie 2022, avocatul ***** în interesele apelantului *****a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea acesteia, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

La data de 10 februarie 2022, procurorul ***** a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea acesteia, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

La data de 01 iulie 2022, ***** a declarat apel incident împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea acesteia, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

Raportând dispozițiile normelor suscitade la circumstanțele cauzei, evaluând soluția primei instanțe prin prisma raționalismului pretențiilor înaintate

în raport cu circumstanțele de fapt și de drept invocate, Colegiul consideră concluzia instanței de fond una parțial neîntemeiată.

În argumentarea acestei poziții, Colegiul constată că *****a fost pus sub învinuire la data de 24 aprilie 2015, în temeiul art.328 alin.(3) lit. b), d) din Codul penal, i-a fost aplicată măsura preventivă – obligarea de a nu părăsi localitatea pe un termen de 30 de zile, iar, prin sentința Judecătorei ***** din data de 09 ianuarie 2019, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău, *****a fost achitat de cele 7 învinuiri formulate de către procuror (f.d.14-30).

Conform art.53 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Potrivit art.2007 alin.(1) din Cod civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului sau a muncii corecționale, se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În vederea asigurării unei protecții față de asemenea situații inechitabile, există o serie de garanții legale, cele mai relevante acte normative care conțin aceste garanții sunt Codul civil și Legea nr.1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În acest context, Colegiul reține prevederile art.6 din Legea nr.1545 care prevăd expres care sunt cazurile în care survine dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, în temeiul art.6 al aceleiași Legi, **dreptul la repararea prejudiciului**, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, **apare în cazul**

a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații

În speță, Colegiul observă că reclamantul apelant *****pretinde repararea prejudiciului material și moral în baza Legii nr.1545 în temeiul sentința irevocabilă de achitare a Judecătorei ***** din 09 ianuarie 2019, caz în care este aplicabilă Legea nr.1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În acest sens, Colegiul apreciază ca fiind neîntemeiate argumentele apelanților ***** RM, ***** în ceea ce privește lipsa dreptului reclamantului de a cere despăgubire în cazul din speță în temeiul Legii nr.1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, or sentința irevocabilă de achitare conferă dreptul reclamantului apelant de a solicita repararea prejudiciului.

Așadar, în contextul normelor de drept enunțate și a situației de fapt constatată, ținând cont de faptul că *****a fost achitat de cele 7 învinuiri formulate de către procuror, Colegiul apreciază că acesta este îndreptățit să solicite repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în temeiul art.6 din Legea nr.1545 din 25 februarie 1998.

Astfel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, prin prisma normelor de drept citate supra și a situației de fapt constatată în speța dedusă judecătii, instanța de apel relevă că instanța de fond corect a conchis referitor la faptul că *****este subiect al Legii nr.1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și că acesta este îndreptățit să solicite compensarea prejudiciului cauzat în legătură cu aceste acțiuni.

Or, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penale, în condițiile normei de drept enunțate supra, este necesară achitarea persoanei, condiție legală întrunită în prezenta speță, motiv pentru care Colegiul apreciază ca fiind întemeiată cerința privind încasarea prejudiciului material în sumă de 11 304 lei (salariul ratat din cauza absenței de la locul de muncă-15553,99 lei, cheltuieli pentru asistență juridică -7500 lei, cheltuieli efectuate în legătură cu chemările în instanță - 2250 lei), motiv pentru care menține hotărârea primei instanțe în această parte.

Cu referire la cerința auxiliară de încasare a prejudiciului moral în sumă de 1 000 000 lei Colegiul reține că instanța de fond corect a reținut că acesta este reparabil în temeiul Legii nr.1545 din 25 februarie 1998, dar incorect a determinat cuantumul acestuia.

Potrivit art.2036 alin.(1) din Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a

cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

Conform art.2037 alin.(1)-(3) din Codul civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Din acest punct de vedere, Colegiul reține că reclamantului *****i-au fost cauzate suferințe psihice, prin faptul că a fost pus ilegal sub învinuire, i-a fost aplicată măsura preventivă, obligarea de a nu părăsi localitatea pe un termen de 30 zile.

În contextul celor sus enunțate, instanța de apel reține că potrivit prevederilor art.19 alin.(1) Cod civil, persoana lezată într-un drept al ei poate cere repararea integrală a prejudiciului cauzat astfel, iar în condițiile în care a fost scos de sub urmărire penală, fiind reabilitat Vlas Ion este îndreptățiți în temeiul Legii 1545 din 28 februarie 1998 de a solicita reparația prejudiciului moral.

Pe cale de consecință, apreciind în ansamblu circumstanțele speței și având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, natura dreptului lezat, caracterul și gravitatea suferințelor suportate, statutul social al persoanei (primar), instanța de apel consideră necesară încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul ***** în beneficiul lui *****a sumei de 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, care în opinia Colegiului civil constituie o satisfacție echitabilă pentru reclamantul apelant.

Totodată, la aprecierea quantumului prejudiciului moral, instanța de apel reține și gravitatea infracțiunilor de care a fost învinuit reclamantul apelant, statutul social al acestuia, dar și atitudinea instanței vizavi de aceste aspecte.

În aceste împrejurări, Colegiul consideră rezonabil modificarea quantumului prejudiciului moral de la 40 000 lei care este o sumă insuficientă

în raport cu gravitatea suferințelor suportate, statutul social al persoanei la 100 000 lei care constituie o satisfacție echitabilă pentru reclamantul apelant.

Or, suma de 1 milion pretinsă de reclamantul apelant cu titlu de despăgubire morală și suma de 40 000 lei acordată de către instanța de fond reclamantului cu titlu de prejudiciu moral pentru acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală sunt vădit disproporționate încălcării constatate, în plus nici nu corespund jurisprudenței Curții Supreme de Justiție.

Mai mult, potrivit jurisprudenței Curții Europene (cauza Antipenkov vs. Rusia, nr. 33470/03 din 15 octombrie 2009, §82) Curtea a reiterat că părții lezate nu-i poate fi cerut ca aceasta să prezinte probe întru argumentarea prejudiciului moral suferit, iar simpla constatare a încălcării săvârșite de instanța de judecată, organele de urmărire penală și declarațiile părții lezate sunt suficiente pentru a oferi o satisfacție echitabilă.

În conformitate cu art.96 alin.(1) CPC instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Prevederile alin.(1¹) cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceștia au fost reprezentată în judecată de un avocat.

Reieșind din dovezile prezentate de către avocatul reclamantului apelant, în cumul cu materialele cauzei, Colegiul conchide ca fiind necesară admiterea cerinței de compensare a cheltuielilor de asistență juridică suportate în prezenta cauză cu încasarea de la bugetul de stat prin intermediul ***** RM în beneficiul lui Vântu Anatolie a cheltuielilor de asistență juridică suportate în mărime de 5000 lei (cinci mii) lei ca fiind necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime.

Din cele ce preced, dat fiind că hotărârea contestată este una parțial neîntemeiată în privința sumelor adjuocate cu titlu de prejudiciu moral de la bugetul de stat prin intermediul ***** RM, Colegiul civil ajunge la concluzia de a admite apelul declarat de ***** cu modificarea hotărârii instanței de fond.

În conformitate cu prevederile art.art.385 lit. b) CPC, Colegiul Civil, Comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

d e c i d e:

Se admite apelul declarat de avocatul ***** în interesele apelantului *****,

Se respinge apelul declarat de ***** și apelul indicident declarat de *****.

Se modifică hotărârea Judecătoria Chișinău, sediul Centru din 19 ianuarie 2022, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de *****privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii, repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de asistență juridică, **prin majorarea cuantumului prejudiciului moral** încasat de la bugetul de stat prin intermediul ***** RM în beneficiul lui *****de la 40 000 (patruzeci mii) lei la **100 000** (o sută mii) lei.

În rest hotărârea judecătoria Chișinău, sediul Centru din 19 ianuarie 2022 se menține fără modificări.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele completului
Iurie

Cotruță

Judecătorii
Liuba

Pruteanu

Ion

Țurcan

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (Judecător Gheorghe Stratulat)
Dosarul: nr. 2a-2642/22 (2-20120240-02-2a-23062022)

DISPOZITIVUL DECIZIEI

21 februarie 2023
Chișinău

mun.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii
Grefier

Cotruță Iurie
Pruteanu Liuba și Țurcan Ion
Lungu Eduard

examinând în ședință publică apelurile declarate de avocatul *****,
împotriva hotărârii Judecătoria Chișinău, sediul Centru din 19 ianuarie 2022,

emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de *****privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii, repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de asistență juridică.

În conformitate cu prevederile art.art.385 lit. b) CPC, Colegiul Civil, Comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

d e c i d e:

Se admite apelul declarat de avocatul ***** în interesele apelantului *****,

Se respinge apelul declarat de ***** și apelul incident declarat de *****.

Se modifică hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 19 ianuarie 2022, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de *****privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii, repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de asistență juridică, **prin majorarea cuantumului prejudiciului moral** încasat de la bugetul de stat prin intermediul ***** RM în beneficiul lui *****de la 40 000 (patruzeci mii) lei la **100 000** (o sută mii) lei.

În rest hotărârea judecătorei Chișinău, sediul Centru din 19 ianuarie 2022 se menține fără modificări.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele completului
Iurie

Cotruță

Judecătorii
Liuba

Pruteanu

Ion

Țurcan